

MAGDALENA BIS^a, BEATA MARCINIAK-MALISZEWSKA^b

SZKLANE BUTELKI Z XVII-XIX W. POTENCJAŁ ŹRÓDEŁ NA PRZYKŁADZIE ZNALEZISK Z ZAMKU W TYKOCINIE

GLASS BOTTLES FROM THE 17TH-19TH CENTURIES: POTENTIAL OF SOURCES BASED ON FINDS FROM THE CASTLE IN TYKOCIN

Abstrakt: Artykuł poświęcony jest szklanym butelkom z XVII-XIX w. znajdowanym podczas prac archeologicznych i przedstawieniu ich potencjału badawczego. Są to zabytki liczne, lecz pozyskiwane w różnym stanie zachowania (przeważnie fragmentarycznym i skorodowanym). Przez polskich badaczy wciąż jednak są niedoceniane i często pomijane w analizie materiałów zabytkowych. W tekście wymienione zostały technologiczne, stylistyczne, dystynktywne cechy butelek (m.in. kształt całych wyrobów, uformowanie wylewów, ślady na dnach), które ewoluowały w badanym okresie. Odwołano się tu do najważniejszych, zagranicznych ustaleń na podstawie zbiorów całych i dobrze datowanych wyrobów. Na tym tle zaakcentowano możliwości dalszych kierunków polskich badań nad tymi znaleziskami. Omówiono też kwestie, w których rozwiązaniu mogą być one pomocne, w tym dotyczące datowania kontekstów archeologicznych czy odtworzenia dawnego procesu produkcji szkła. Wskazano przy tym przykłady ze zbioru pozyskanego na terenie zamku tykocińskiego.

Słowa kluczowe: butelki szklane, szkło historyczne, szkło nowożytne, pieczęcie szklane, źródła archeologiczne, metody badawcze, Tykocin zamek

Abstract: The article focuses on 17th- to 19th-century glass bottles discovered during archaeological excavations and on demonstrating their research potential. Although these artefacts are numerous, they are recovered in highly variable states of preservation, most commonly fragmentary and corroded. Despite this, they remain undervalued by Polish researchers and are frequently omitted from analyses of archaeological assemblages. The article discusses the techno-stylistic features of bottles (among others, overall vessel forms, rim construction, and traces visible on bases), which evolved over the period in question. Reference is made to major foreign studies based on collections of complete and precisely dated artefacts. Against this background, the article highlights opportunities for further research on such material within the Polish context. It also considers areas in which these finds may prove particularly valuable, including the dating of archaeological contexts and the reconstruction of historical glass-making technologies. Examples are drawn from the assemblage recovered at the Tykocin castle site.

Key words: glass bottles, historical glass, post-medieval glass, glass seals, archaeological sources, analytical methods, Tykocin castle

^a Dr Magdalena Bis; Instytut Archeologii i Etnologii, Polska Akademia Nauk, al. Solidarności 105, 00-140 Warszawa; m.bis@iaepan.edu.pl; magdabis@wp.pl; ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0108-7625>.

^b Dr Beata Marciniak-Maliszewska; Laboratorium Mikroskopii Elektronowej, Mikroanalizy i Dyfrakcji Rentgenowskiej, Wydział Geologii, Uniwersytet Warszawski, ul. Żwirki i Wigury 93, 02-089 Warszawa; b.maliszewska@uw.edu.pl; ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9147-6693>.